

Kimmo Kosonen

ELINIKÄISEN KASVATUKSEN MUODOISTA

Päätoimittaja, va. professori *Jukka Tuomisto* kirjoittaa Aikuiskasvatuksessa 3/1991 elinikäisestä kasvatuksesta. Hän käyttää samaa kasvatuksen jaottelea, jonka olen kohdannut tutustuessani kehitysmaiden koulutusoloja ja -ongelmia käsitteleviin tutkimuksiin. Ainakin englanninkielisessä kehitysmaiden kasvatusta käsittelevässä kirjallisuudessa tämä kolmijako (formal, nonformal and informal education) on hyvin yleinen. Mainitsen mm. Coombsin, Prosserin ja Ahmedin teoksen *New Paths to Learning for Rural Children and Youth* (ICED. New York 1973, s. 10-11)) ja Coombsin ja Ahmedin teoksen *Attacking Rural Poverty: How Nonformal Education Can Help* (John Hopkins University Press. Baltimore 1974, s. 8-9). Suomessa taas kyseistä jakoa ei liiemmästi ole käytetty.

Omassa työssäni olen kohdannut ongelman etsiessäni soveltuvia suomenkielisiä termejä englanninkielisten vastineiksi. Erityisesti minua kiinnostaa englanninkielisen käsitteen nonformal education suomenkielinen vastine. Tuomisto käyttää edellämainitussa artikkelissaan suomenkielistä termiä nonformaali kasvatusta.

Tuomas Takala käyttää kirjassaan *Kehitysmaiden koulutusongelmia* (Gaudeamus 1989, 42-60) termiä ei-formaalinen koulutus käsitellessään kehitysmaiden aikuiskasvatuksen osa-aluetta, jota englanniksi kuvataan termillä nonformal education.

Coombsin jaottelun mukaisesti käsitteistä formal education ja informal education näyttää suomenkielissäkin olevan yhdenmukaisuutta. Tosin Tuomisto (mt.) käyttää eri konteksteissa formal educationin tilalla käsitteitä formaalinen kasvatusta, formaali kasvatusta, muodollinen kasvatustajärjestelmä ja muodollinen koulujärjestelmä.

Ongelmallisena piirteenä näen englanninkielisen education käsitteen kääntämisen. Sanakirjojen mu-

kaan se käännetään kasvatukseksi, koulutukseksi ja opetuksiksi (esimerkiksi Hurme & Pesosen *Englantilais-suomalaisessa suursanakirjassa* vuodelta 1983). Myös Hirsjärvi antaa toimittamassaan kirjassa *Kasvatustieteen käsitteistö* (Otava 1983, 72 ja 95) sekä kasvatukselle että koulutukselle englanninkieliseksi vastineeksi termin education. (Ks. myös: Takalan kirja *Kasvatus- ja opetusalan sanasto*. Suomi-englanti-suomi. Otava 1979.) Englanninkielinen termi education näyttää siis kattavan ainakin suomenkielen termit kasvatusta ja koulutusta.

On totta, että kielet ovat erilaisia ja tästä johtuen myös käsitteet voivat olla laajuudeltaan erilaisia. Kuitenkin ymmärtämisen helpottamiseksi olisi varmasti tarpeen luoda yhtenevä käytäntö käytettävästä termistöstä. Vaikka erilaisia termejä käytettäisiin, on tarpeen ainakin keskustella asiasta.

Varmasti myös arkikielen ja suomalaisten sanojen käyttäminen tulisi ottaa huomioon. Miten olisivat esimerkiksi muodollinen kasvatusta (formal education), ei-muodollinen kasvatusta (non-formal education) ja vapaamuotoinen kasvatusta (informal education) vastaavien englannin termien vastineina.

Koska se toiminta, jota muodollinen ja ei-muodollinen kasvatusta sisältävät, käsitellään yleisessä kielenkäytössä usein koulutukseksi, näissä tapauksissa sana kasvatusta voitaisiin ehkä korvata koulutuksella.